

Lastniki in izdajatelji: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevja in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33 — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu: 616-T-151. — Letna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 125 din. — Tiska tiskarna Slovenskega poročevalca v Ljubljani

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

Tovarišica Vida Tomšič na okrajni konferenci SZDL

Socialistična demokracija je odvisna od politične aktivnosti SZDL

Zadnjo soboto je bila v Novem mestu celodnevna okrajna konferenca SZDL. Poleg delegatov iz vseh občin so se udeležili tudi ljudski poslanci tov. Vida Tomšič, dr. Franc Hošvar, Franc Pirkovič in Viktor Zupančič, nekateri člani OLO in LO MO Novo mesto, predstavniki Okr. sindikalnega sveta ter zastopniki Pionirja, LIP in nekaterih drugih podjetij.

Konferenci je predelal o organizacijskem stanju v SZDL sekretar okr. odbora Tone Počrvina, obširno in izredno izredno gospodarsko-politično poročilo pa je podal predsednik Jože Borštnar.

Obračun dela od zadnjih volitev je pokazal razgibanost politično življenje v okraju. Enotnost ljudskih množic in njihova odločnost v borbi za mir in socializem sta izredno močna podpora našemu državnemu vodstvu pri utrjevanju notranje in zunanje politike. Številne proslave, manifestacije, prireditve, skrb za čimboljše delo ljudskih oblasti, za kult. prosvetno življenje, za vsestranski napredek krajev in zredno, zanimanje za dogodke doma in po svetu — vse to je zajeto v sekretarjevem poročilu o delavnosti SZDL v okraju.

Poročilo, je kritično ugotovilo med drugim, da se nekateri občinski odbori SZDL še vedno ne morejo živjeti v nove oblike političnega dela. Še prihaja do sicer redkih pojavov komandiranja, ki je nezdružljivo z načeli naše socialistične demokracije. Marsikje preveč razpravlja in načelno ugotavlja, kaj bi bilo treba — medtem ko ljudi živo zanima neposredno življenjsko uresničevanje vsakodnevnih precejšnih nalog. Nezanemljivi dneveni redi sestankov SZDL odbijajo ljudi od sodelovanja v organizaciji.

KOMAJ 44% VOLILCEV ČLANOV SZDL V OKRAJU! Kam vodi ožekost in samoljub. na zaprtost mnogih občinskih odborov "DL, kaže odstotek ži na občinskem odboru SZDL in slabem političnem delu v občinah. Od dela občinskih odborov SZDL je odvisno, kakšen bo odstotek voljenih volivcev. Od njihove resnične prizadevnosti in ustvarjalnega dela za socializem je v veliki meri odvisen razvoj krajev in njihov vsestranski dvig.

Popolnopravno razpravljanje po poročilih je poteklo v živahnem izmenjavanju misli. Delegati so razpravljali o zadrugah, kritizirali

muških otokih. Na splošno menijo, da bo ta sestanek služil pripravi za bodoče razgovore štirih velesil, kajti Zahod si še zdaj ni na jasnem, kakšno stališče naj ubere do Sovjetske zveze.

Diplomati imajo torej precej dela za vse te priprave in nič kaj ne kaže, da bi letos kmalu nastopili poletne počitnice. Toda če ne bo kaj posebnega prekršilo njihovih računov, bodo mogli vsemu svetu privoščiti lepe počitnice in oddih po tako dolgotrajni napetosti, ki je že leta grozila in nas držala v stalni negotovosti. Pri vsem tem pa ostane vendar še nekaj neznanj, kadar se takole zbore zastopniki velikih držav, da ne bi preveč lahkoverno šarili na račun malih. Zato pa je prav, da bo o vseh teh stvareh spregovorila tudi Generalna skupščina, ki je postala pomembna tribuna Združenih narodov.

Končno še v telegramskem slogu nekaj dogodkov, ki jih ne smemo prezreti. V Italiji so opravili s hrupom pričakane volitve in po splošnem pričakovanju zmagali demokristjani. Ker so si primerno prilagodili volilni zakon, so kljub mali večini glasov dobili precej sedežev v parlamentu. Tako bo stara pesem demokristjanske Italije še naprej imela isti refren, ki hoče s Trstom prikriti notranjo revščino. — Svoje težave ima tudi Francija, ki je preizkušala spet nekaj politikov, znanih in manj znanih, preden se je odločila, komu bo poverila novo vlado.

Kaj pa naši nadobudni kominformovski sosed? Na mejah se kar ne morejo umiriti, strelijo, ubijajo, se na vse mogoče načine naprežajo s svojimi zoprotno propagando, da bi pa pred svetom zakrili te osumnjene zločine, njihovi gospodarji v Moskvi še kar dostojno sprejemajo naše športnike... toda s takimi limančami nas ne bodo prepričali.

rali so izkoriščanje socialnih dajatev in številne izostanke ter nesreče izven dela, ki jih povzroča poleg pijanosti največkrat brezbrzičnost in zanašanje na pomoč skupnosti itd. Neaktivnost odborov SZDL je kriva, da nasprotniki ponekod dvigajo glave in izkoriščajo našo demokracijo.

»SZDL NAJ SE DNEVNO IN BREZ POPUSCANJA BORI ZA SOCIALISTIČNE ODNOSE!«

je med ostalim dejala v diskusiji tov. Vida Tomšič in opozorila, da je usoda socialistične demokracije odvisna od politične aktivnosti SZDL. Posledice gospodarskega kriminala tripo vsi delovni ljudje; proti zlu ni dovolj samo borba milice, potrebna nam je vseljudska, široka družbena kontrola. V trgovini bo treba uvesti družbeno upravljanje. Volivci naj postanejo nosilci oblasti vse od občine do parlamenta. Zato bodo poslance za jesenske volitve kandidirali zbor volivcev.

Zamisliti se moramo nad vprašanji socialne politike in ogromnimi izdatki, ki so že resna ovira naše graditve socializma. 53 milijard za te izdatke pomeni izredno obremenitev, ki jo bo treba zmanjšati. Deloma bodo dosegli to z decentralizacijo, deloma pa s tem, da bo tisti, ki se je ponesrečil po lastni krivdi, sam nosil stroške. Del prispevkov bodo krila v bodoče tudi podjetja. — Tov. Vida Tomšič je nadalje opozorila, da je treba kmetom bolj ko doslej objasnjevati pomen zakona o zemljiškem skladu.

»Nad izredno trden zunanje-politični položaj nam omogoča samostojno politiko v vsakem oziruh, je nadaljevala tov. Vida Tomšič in poudarila, da je bil vsak dinar, ki smo ga v preteklih letih izdali za oborožitev in opremo naše ljudske armade, stotero poplačan. Smo svobodni in imamo velik ugled v svetu.

»Naše težave so majhne v primeru z veličino dela, ki ga opravljamo, je zaključila svoja izjavljala tov. Tomšičeva, navdušeno pozdravljena od vseh delegatov in gostov.

Konferenca je izvolila 37-članski okrajni odbor SZDL; za predsednika je bil izbran narodni heroj Jože Borštnar, za sekretarja pa Jože Plavec. Sprejetjem sklepov in pozdravnih resolucijama tovariš Titu in Izvršnemu odboru SZDL Slovenije je bila konferenca zaključena.

Lanska izredna suša je pokazala vso skromnost dosedanjega zadržanja mestnega vodovoda. Hvala vredna naloga novega Ljudskega odbora mestne občine, ki si je postavil za svojo prvo dolžnost generalno obnovo in razširitev vodovoda, se je začela uresničevati letos v februarju. Poudarimo

Vode bo dvojni V novem zajetju je priteče na dan nad 250 sekundnih litrov, zdaj pa dobiva Novo mesto le 20 sekundnih litrov po starih ceveh

takoj, da gre za izredno težavno in drago delo, ki bo stalo več sto milijonov dinarjev, ki pa ga Novo mesto mora izvesti, če sploh še hoče ostati mesto.

Dostikrat so se pojavljali glasovi, da v Stopičah ni dovolj vode za Novo mesto. Zato so po navodilih strokovnjaka ing. Stojana Guzelja že v februarju začeli odkopavati nove studence in raziskovati izvire. Dela je prevzelo mestno Gradbeno in obnovitveno podjetje pod vodstvom

Potrebna je ostra borba proti gospodarskemu kriminalu v Beli krajini

Gospodarski kriminal (špekulacije, poneverbe, tatvine in po. dobn) se je precej razmahnil tudi v Beli krajini. Statistika Okrajne zadružne zveze kaže na primer, da je bilo s poneverbami, slabim gospodarjenjem in špekulacijami v 8 splošnih kmetijskih zadrugah črnomeljskega okraja povzročeno okrog 5 milijonov dinarjev škode na ljudskem premoženju oziroma dohodku! Zadnja leta se je še prav posebej razvila špekulacija z lesom. Čeprav so zaloge lesa v Beli krajini že zelo majhne, posamezni špekulanti pod tem ali onim imenom brezobzirno uničujejo gozdove, se kajko in odvažajo les tajno in javno po različnih kanalih. Da pri tem skrajno nesramno odraja kmeti, ki je prodal morda

moško kolo, 50 kg moke, 3 metre kamgarna, 10 metrov drv, 500 zidakov, prašička in brez plačila vožnjo v Split in nazaj, potem ne oklevajte! Ti in cela vrsta drugih dobitkov čakajo na srečne lastnike. In če ste prijatelj mladine, prav gotovo ne boste odklonili srečk, ko se bodo tudi pri vas oglašili člani društva prijateljev mladine in ostali razpeče valci!

Ce želite moderno spalnico, moško kolo, 50 kg moke, 3 metre kamgarna, 10 metrov drv, 500 zidakov, prašička in brez plačila vožnjo v Split in nazaj, potem ne oklevajte! Ti in cela vrsta drugih dobitkov čakajo na srečne lastnike. In če ste prijatelj mladine, prav gotovo ne boste odklonili srečk, ko se bodo tudi pri vas oglašili člani društva prijateljev mladine in ostali razpeče valci!

Ne pozabite: 5. julija na tombolo v Novo mesto!

V 15 vaseh okolice Dobrnice bo v nedeljo zagorela električna luč

Prebivalcem dobrniške doline se bo v nedeljo 15. junija izpolnila dolgoletna želja — zasvetila jim bo električna luč! Za pred štirimi leti so začeli pripravljati drogeve, nakupovali so material in opravili precej prostovoljnega dela, vendar pa je zaradi pomanjkanja denarja in raznega materiala delo zastalo. V Dobrnici je sicer luč zasvetila že pred leti, v 15 okoliških vaseh pa si jo bodo priglasi v nedeljo.

Kmetje so vse drogeve podarili in sami postavili s prostovoljnimi delom. Kmetijska zadruga je prispevala za elektrifikacijo 700.000 dinarjev in tudi s tem dokazala, da je v resnici kmetova lastna organizacija, ki opravlja za nje izredno važne gospodarske in organizacijske naloge. Poleg te pomoči in denarne podpore Okrajnega ljudskega odbora v Novem mestu, ki je tudi sicer

Mestna konferenca SZDL v Novem mestu

4. junija je bila ob navzočnosti 50 delegatov vseh terenov mestna konferenca SZDL. O konferenci in o vprašanjih, ki jih je le-ta obdelala, bomo več poročali v prihodnjih številki našega tednika. Danes sporočamo našim bralcem, da je med sklepi konference najvažnejši predlog o ustanovitvi Zbora proizvajalcev tudi pri Ljudskem odboru mestne občine. Na konferenci je bil izvoljen nov 15-članski odbor SZDL in 3-članski nadzorni odbor.

Živahna delavnost organizacij SZDL na Kočevskem

V preteklem tednu so bile v občini kočevskega okraja razširjene seje občinskih odborov SZDL in osnovnih organizacij ZKS. Povsod so razpravljali o delu po kongresu SZDL Slovenije in o pripravi na volitve v ških, občinskih in okrajnega odbora SZDL. Posebno uspele posvete so imeli v Osilnici, Kostelu, Kočevju, Velikih Laščah, Ribnici, Dolenji vasi in Loškem potoku.

V razpravljanju o nalogah organizacij SZDL so odborniki in predstavniki društev načeli vrsto važnih vprašanj, kako je treba s praktičnim, življenjskim reševanjem vseh vprašanj, ki zanimajo ljudi, politično delati. Odborniki so v mnogih primerih kritično ocenili šibkost dosedanjega dela SZDL in organizacije Zveze komunistov.

Pred dnevi so v kočevskem okraju začeli tudi s volitvami vaških odborov SZDL. Tudi na teh volilnih sestankih, kjer so orga-

zadnji lep hrast ali bukev v stiski za denar, prav tako pa goljufajo skupnost za gozdno takso, davke in druge dajatve — ni potrebno se posebej poudarjati.

Lani je okrajni ljudski odbor sprico posledic suše posek lesa nekoliko spregledal, kar so spet izkoristili razni manipulanti in drugi špekulanti. Na Gospodarskem svetu se je nabralo v kratkem času kar 3000 prosejnih za sečna dovoljenja, kar pomeni, da je nad 75% gospodarstev v Beli krajini vložilo prošnje za posek lesa! Pri takem številu prosejnih jasno ni bilo mogoče vedno v vsakem primeru ugotoviti utemeljenost prošnje. Posamezni kmetovalci so začeli s sečnjo lesa takoj ko so vložili prošnjo, velikokrat pa so posekali več, kot je bilo dovoljeno. Po evidenci Gospodarskega sveta so to zimo v Beli krajini posekali nad 40.000 kubikov lesa več, kot znaša letni prirastek! Koliko je šlo poleg tega iz okraja lesa, ki ni zajet v pregledu Gospodarskega sveta, je vprašanje zase. Dejstvo je, da so se v zvezi z množično sečnjo razvile tatvine in špekulacije, ki še sedaj niso ponehale. Pri tem imajo vsekakor glavno besedo nizkošolske mani-

puanti, nič manjšo pa tudi razni šoferji državnih avtomobilov, ki s črnimi vožnjami pomagajo pri tatvinah in špekulacijah. Noč za nočjo drve z lesom naloženi kamioni v različne smeri, največ preko Kolpe. Vsekakor je bila borba proti tem škodljivim pojavom dosežena. Kontrola vozil ni bila zadostna, prav tako pa leže na Javnem tožilstvu številne prijave, ki se niso rešene, nekatere celo že od januarja meseca. Reči moramo, da je bilo gospodarstvu Bele krajine s temi špekulacijami povzročena nepopravljiva škoda.

puanti, nič manjšo pa tudi razni šoferji državnih avtomobilov, ki s črnimi vožnjami pomagajo pri tatvinah in špekulacijah. Noč za nočjo drve z lesom naloženi kamioni v različne smeri, največ preko Kolpe. Vsekakor je bila borba proti tem škodljivim pojavom dosežena. Kontrola vozil ni bila zadostna, prav tako pa leže na Javnem tožilstvu številne prijave, ki se niso rešene, nekatere celo že od januarja meseca. Reči moramo, da je bilo gospodarstvu Bele krajine s temi špekulacijami povzročena nepopravljiva škoda.

Vsekakor je bila borba proti tem škodljivim pojavom dosežena. Kontrola vozil ni bila zadostna, prav tako pa leže na Javnem tožilstvu številne prijave, ki se niso rešene, nekatere celo že od januarja meseca. Reči moramo, da je bilo gospodarstvu Bele krajine s temi špekulacijami povzročena nepopravljiva škoda.

Tovarišica Vida Tomšič na akademiji I. dolenjskega invalidskega festivala

Ceprav je izredno slabo vreme oviralo tudi potek prvega dolenjskega festivala preteklo soboto in nedeljo, vendarle ni vzelo dobre volje prirediteljem in gostom, ki so obiskali gostoljubno Novo mesto.

Slavnostne akademije so se v soboto zvečer v Domu JLA udeležili tudi ljudski poslanec novomeškega okraja tov. Vida Tomšič, narodni heroj Jože Borštnar, sekretar OZ ZKS, predstavniki OLO in MK ZKS, okrajnega in mestnega odbora SZDL, oficirji novomeške garnizije JLA, predstavniki delovnih kolektivov in društev. Govoril je v imenu novomeške organizacije tov. Ignac Zbabič, ki je pozdravil goste in jih seznanil z delom invalidov na Dolenjskem.

V strelskem tekmovanju so zmagali novomeški invalidi, v šahu in kegljanju pa so bili najboljši Ljubljanci.

Dom na Mirni gori bo pod streho do 15. julija

Kot smo že poročali, gradi črnomeljska podružnica Planinskega društva na Mirni gori nov planinski dom. Gradbeno dela je prevzelo okrajno gradbeno podjetje iz Črnomlja.

VREME

za čas od 12. do 21. junija
Proti koncu tekočega tedna kratkotrajne oziroma samo krajevne nevihtne padavine, sicer ustalitev lepega poletnega vremena. Proti koncu naslednjega tedna zopet krajevne nevihte.

čitev velike naloge: preskrbeti mesto z zadostnimi količinami dobre pitne vode.

»Kdaj bo vse to gotovo?« smo vprašali za bralci vred.

Danes še v jarek — čez nekaj mesecev pa v Novo mesto!

— Letos in prihodnje leto bodo opravljena glavna in najtežja dela, se glasi odgovor. Led je prebit — generalna obnova mestnega vodovoda se je začela.

Roparski uboj v Stari lipi

Mirno prebivalstvo Bele krajine je prejšnji teden razburil roparski uboj, ki se je zgodil v Stari lipi pri Vinici. V hišo družine Frankovič, kjer so živeli v skupnem gospodinjstvu dva brata in sestra, so ponoči vdrli zlikovci in zahtevali denar. Sestro so do nezvesti pretepli, eden izmed bratov je pobegnil, drugega pa so na begu ustrelili. O gnusnem zločinu bomo obširneje poročali po zaključeni preiskavi, ki je v teku.

Novo strelišče v Črnomlju

Strelska družina Črnomelj, ki ima nekaj vrst dobrih in vrsto agilnih strelcev, si je postavila novo strelišče. Zgradili so lepo in okusno pobarvano strelno lopo in predpisane grdobrane za tarče. Strelišče je na prikladnem kraju pod kolodvoro, nedaleč od podjetja »ZORA« na mestu, kjer je bilo strelišče tudi pred vojno.

Slovenska izseljenska matica priredi v soboto, dne 20. junija 1953, ob 20. uri v Filharmonični dvorani v Ljubljani

KONCERT SLOVENSKEH NARODNIH IN UMETNIH PESMI

Ki jih bo izvajal Slovenski oktet. Nastopala bo tudi plesna skupina z narodnimi plesi. Po koncertu bo v istih prostorih zabava s pestrnim programom in plesom.

Koncert in sprejem sta namenjena izključno

AMERISKIM ROJAKOM

Ki bivajo na obisku v domovini. Rojaki naj se zberejo omenjenega dne ob pol osmi uri zvečer pred Filharmonično dvorano na Trgu revolucije št. 1 (Kongresni trg).

Lepo priznanje za krepke zadružne brazde v Dračatušu

I milijon 700 tisoč dinarjev — I. nagrada v LRS — je last dragatuških zadružnikov

19 majnih vasi s približno 1.800 prebivalci obsega občina Dračatuš v Beli krajini. Dragatuš pa ni samo sedež občine; temveč tudi njeno gospodarsko in kulturno središče. Kdor je videl Dragatuš v dneh po 5. maju 1944, ko so vas skoraj do celice izravnale nemške in ustaške bombe in je le malokatera stavba ostala cela, ta se bo v današnjem Dragatušu težko znašel. Nemesto kupov ruševin in številnih, tudi do 6 metrov globokih jam bo našel lep, urejen trg z velikim zadružnim domom, obnovljene lične hiše, skrtino poskrbljene sadovnjake in lepo obdelana polja. Se je tu in tam nekaj ruševin, toda ne veliko in se te naglo izgubljajo. Ob pomoči ljudske oblasti so pridne roke zacelile hude rane fašističnega barbarstva. Solsko poslopje za osnovno šolo in nižjo gimnazijo vanešane se boli; je pa že v načrtu začetek gradnje in bo tudi občutna praznina že drugo leto odpravljena.

Prostori dragatuških zadružnikov je velik zadružni dom

Kot v ostalih krajih Bele krajine je bila tudi v Dragatušu takoj po vojni poleg obnovitvene ustanovitve splošne kmetijske zadruge. V prvih letih ni pokazala nič posebnega kot tudi druge zadruge ne. Po sprostitvi trgovine, zlasti pa ko so prišli v upravni odbor ljudje, ki so pravilno razumeli pomen zadružništva in jim za prav veliki kmetje pristali na rigoljanje neplodne zemlje kot njen neprekidni in bilo žal ne truda ne napora (kot so to vsi naši Bečaji, Stefaniji in drugi, ki jo tudi danes vodijo), je zadruška v svojem razvoju napravila skok, kot ga prav gotovo ni nobena druga v tem času. Ta uspeh je pravilno ocenila tekmovalna komisija pri Glavnem zadružnem zvezi v Ljubljani, ki je na svojem tretjem rednem zboru, ki je bil 2. in 3. junija v Ljubljani predlagala, da se splošni kmetijski zadruzi v Dragatušu podeli prva nagrada v znesku 1.700.000 din.

V RESNICI: SPLOŠNA IN KMETIJSKA!

Splošna kmetijska zadruška Dragatuš je v resnici splošna in kmetijska, ker dobe člani pr njej vse kar potrebujejo. Poleg trgovine ima zadruška kmetijski, gozdarski, sadjarsko-vinogradniški, splošno obrtni,

SE PRED NEDAVNIM NI BILO TAKO

V času obveznih odkupov so bili dragatuškega KLO, danes se aktivisti za vse načine brapa je ravno narobe. Z gospodarskim napredkom, ki ga vodi in usmerja kmetijska zadruška, raste tudi napredna politična zavest prebivalcev. Nedvo-

lno je prvi napad mehanizacij na zloglasne stelnike oziroma nerodovito zemljo, ki se je začel najprej prav na območju dragatuške zadruge, prave prelomnice in začetek novega razvoja kmetijstva v Beli krajini. To je hkrati tudi politični uspeh, kajti premagati je bilo treba staro miselnost in skoraj bolešno ljubosumnje belokrajanskega kmeta za svojo zemljo, ki vidi v vsaki spremembi nevarnost za lastno su-

verenost svoje posesti. Za to miselnost je značilno, da so veliki kmetje prej pristali na rigoljanje neplodne zemlje kot mali kmetje. Sedaj je led prebit, prošnje za rigoljanje se najo, kopljejo, med njimi izginjajo neplodne ozare, stelniki, ki se krčijo. Lastniki preorašnih površin ob cesti Kvasica—Kanižanica so se se sporazumeli, da bodo 7 hektarjev preorane površine obdelovali skupno, čisti dobiček sadne plantaže pa delili po velikosti združenega zemljišča posameznika. To je vsekakor eden izmed letošnjih največjih, rekli bi lahko zgodovinskih uspehov zadružništva v Beli krajini.

Uspehi splošne kmetijske zadruge v Dragatušu so sicer začetni, toda prav lepi. Prvi koraki so tu, treba pa jih bo še krepiti in razširjati. Prav gotovo tudi sicer redki nasprotniki napredka se niso vrgli puške v koruzo in bodo skušali mladi potj zadružništva metati polena pod nogo, kjerkoli se jim bo nudila prilika. Zato je potrebna poleg krepitve odkupov, ki so najboljše orodje proti sovražnikom napredka, tudi budnost. To pa ni stvar samo upravne in nadzorne oblasti. To je naloga vseh zadružnikov, tako kot je uspeh kmetijske zadruge kot celote uspeh slehernega zadružnika.

Dragatuška zadruška ima zlasti nadvse ugodne pogoje za vse panoge kmetijstva. S pravilnim poslovanjem, se pravi s pravilnim vodenjem zadruge kot celote in posameznih odkupov, s sodelovanjem vseh članov, ob skromni budnosti, proti vsem škodljivim pojavom bo splošna kmetijska zadruška Dragatuš zavrnila še globlje zadružne brazde za napredek svoje občine in celotnega gospodarstva socialistične države. Pr.

Ročne lutke v Stopičah

Nedavno so pri nas gostovali novomeški učiteljski z ročnimi lutkami pod vodstvom profesorja Modica.

Zaigrali so nam »Carovni klobuki«. Z velikim zanimanjem so pohiteli v šolo otroci in odrasli, kajti kaj takega se niso videli. Čeprav so igrali v enem popoldnevju dvakrat isto, je bil razred — posebno prvikel — zasleden do zadnjega kotička. K drugemu predstavi so prišli tudi dolski pionirji pod vodstvom tovaršice učiteljice.

Igra se je srečno končala, otroci so bili zadovoljni. Vtisnila se jim je globoko v spomin, saj so se pozneje po vasi in v šoli »čarali«.

Vesti iz zadružnega življenja

Ustanavljanje raznih odkupov, zlasti živinorejskih pri splošnih kmetijskih združbah, je v zadnjem času doživelo dobre uspehe. V novomeškem okraju imamo že nad 20 živinorejskih odkupov. V rodovniku je sprejetih 1600 krav in je organizacija v tem pogledu prid zaključkom.

V zadnjem času so bili organizirani živinorejski odkupi v Hinjah, Dol. Toplicah, Ambrusu, Velikem Gabru in Straži. Navedeni odkupi prinesejo v tem mesecu tudi z molzno kontrolo. Zlasti je bil ob sprejemu krav v rodovnik najden dober plemenski material v Ambrusu, kjer je bilo sprejetih v rodovnik nad 120 krav. Dobro je stanje tudi v Hinjah, medtem ko je v ostalih predelih v pogledu pasemske čistosti še velika pisanost. V zadnjem času so bili prirejani v zvezi organizacije živinorejskih odkupov sestanki v Sentrupertu, Velikem Gabru, Ambrusu in Dol. Toplicah. Iz zanimanja, ki ga kažejo rejci do tega dela je razvidno, da uspeh ne bo izostal. Nekatere izmed kmetijskih združb se niso ustrašile velikih izdatkov za nakup dobrih bikov, ki so bili nabavljeni v začetku maja v Velikih Laščah.

Prijavite posevke v priznanje!

Z dobrim semenom doignemo hektarske donose pri žitih vsaj za 20%, pri krompirju pa za 40% in več. Zaradi tega moramo delati dobro in zdravo seme. Težko je vsakemu posamezniku oceniti kvaliteto semena, posebno kar se tiče zdravja. To lahko ocenijo le kmetijski strokovnjaki, ki so v šoli in praksi pridobili dovoljno znanja.

Letos bodo od 20. VI. dalje priznavale komisije ogledale posevke in ocenile, v kateri semenski razred spadajo. Zato pozivamo vse kmetovalce, ki imajo žita, krompir ali kakšno drugo kulturo, po izgledu lepo in rodovitno, brez ozira na sorto in da je vsaj 75% čisto sorta, da prijavijo v priznavanje te posevke na svojih kmetijskih združbah. Ker je le malo časa do priznavanja, pohitite s prijavitelji! Odkupna cena priznanih semen bo precej višja od merkatilnega blaga. Krompir,

Kmetovalci, pazimo na krompir!

Letos bomo morali škropiti tudi krompirjeve nasade zaradi izredne moče

Letošnje prekomerno, preobilno majsko in junijsko deževje izredno slabo vpliva na razvoj poljedelskih kultur, tako tudi na krompir in omogoča razvoj različnih rastlinskih bolezni. Posebno tudi zaradi tega, ker smo sadili kot posledico lanskoletne suše se me slabega zdravstvenega stanja.

V letošnjem letu se pojavlja v novomeškem okraju v veliki meri virusna bolezen imenovana črtavost. Na spodnji strani listov žile potemniijo, listni peclji postanejo krhki in se pod lastno težo lomijo, in sicer od dolnjega dela cime proti vrhu. Na njivi vidimo potem samo grme s šopom listov na vrhu cime. Tukaj si lahko pomagamo tako, da z različnimi ukrepi skrbimo za to, da ohranimo vsaj preostalo listje zdravo, ker brez njega ni pridelka in da za seme odberemo že na njivi samo gomolje od zdravih in najboljših rastlin, kar je tudi drugače potrebno in pravilno.

Zaradi vlažnega vremena se bo verjetno takoj po prvih sončnih in toplih dnevih letos pojavila krompirjeva plesen — fitoftora, ki lahko skupno s črtavostjo popolnoma uniči pridelek krompirja.

Ja. Z njo moramo letos prav gotovo računati. Kmetovalci naj se zato že sedaj pripravljajo na škropljenje, s katerim bodo fitoftoro preprečili in uničili.

Škropili bomo prvič takoj, ko bo deževje prenehalo, drugič pa ko bo krompir odcvetel z 1 do 2 odstotno bordoško juho (modro galico, ki jo pripravimo ravno tako kot za vinograd) ali pa z eno in pol odstotnim bakrenim apnom, to je 1,50 kg bakrenega apna na 100 l vode, brez vsakega drugega dodatka.

Škropimo v jutranjih urah, ko se listje od rose že osuši, z močnimi škroplilnicami, kjer pa teh kmetijskih združb nimajo, pa uporabljamo navadne sadijarske in vinogradniške škroplilnice, pri tem pa moramo razpršilnik večkrat očistiti, ker mora škropivo razprševati v obliki fine megle.

V lastnem interesu naj kmetje krompir škropijo! Ocuvali bodo najmanj 20 do 40 odstotkov pridelka krompirja in jim bodo stroški škropljenja 10 do 20 krat plačani.

Ing. Rado Linzner

Da ne bomo spet zvonili po točli!

15. maja je bila v Kočevju konferenca predsednikov Upravnih odborov KZ in šefov lesnih odkupov, katere sta se udeležila tudi zastopnik republiške zveze kmetijskih združb I. Seliskar in referent za gozdarstvo OLO Kočevje Viktor Vovk.

Po poročilu tajnika OZZ Spod. na delu novo ustanovljenih gozdnih odkupov se je razvila živahna razprava. Ponekod so ti odkupi začeli dobro delati in imajo že pravilnike. Povedano je bilo več kritičnih pripomb na račun poslovanja prejšnjih lesnih odkupov pri KZ in njihovih uslužbencev. V lovu za dobičkom so videli samo en cilj: čimveč posekati in prodati po pretirano visokih cenah, polnoma pa so zanemarili pogozdovanje, popravilo poti in podobno. Fond za pogozdovanje se ni pravilno izkoriščal, razen v redkih izjemah. Dosti škoda so povzročili gozdnemu gospodstvu tudi posamezni mani.

plutanti pri KZ, ki so les prodajali po svoji izbiri raznim podjetjem brez vednosti upravnih odborov. Iz tega se je razvila še nepoštena konkurenca med posameznimi združbami, ki je povzročila več škode kot koristi.

Tov. Seliskar je poudaril, da je izkoriščanje gozdov pri nas mnogo preveliko. Povprečen prirastek na leto je v Sloveniji na en hektar 2,2 kubika, posekamo pa 4,15 kubikov! Na ta način se lesne zaloge hitro manjšajo. Zato moramo takoj poskrbeti za obnovu gozdov in njihovo pravilno nego. S pravilnim gospodarjenjem bi se dvignil letni prirastek iz dosedanjih 200 na 600 ali celo 700 milijonov kubikov letno. Tega mišljenja so tudi tuji strokovnjaki, ki so si ogledali naše gozdove. Pri pomnili so, da z gozdovi pri nas ne gospodarimo pravilno. Lesno proizvodnjo je treba preusmeriti v končne izdelke, s čimer se bo zmanjšala sečnja, les pa bo daljše več dohodkov.

V razpravi o domači obrti so izrazili željo, da bi kmetijske zadruške odkupile vse izdelke obrti in skrbela za njen razvoj zlasti v ribniški, velikaški in dobropolski dolini. K.O.

Straža izbrana za napredno zadružno središče

Ze zadnjič smo poročali o obisku strokovnjaka Organizacije Združenih narodov za zadružništvo g. Hanssona v Straži pri Novem mestu. Po poročilih iz dnevnega tiska je razvidno, da je bila medtem Straža izbrana kot eno izmed primernih naprednih zadružnih središč na vasi OZN bo podprla razvoj vasi s krediti in s strokovno pomočjo. Stražani lahko torej upravičeno pričakujejo obljubljeno opremo za zadružni dom, ambulanto, zobozdravniško postajo itd. Ze doslej se je Straža krepko razmahnila tako v svojem kmetkem gospodarstvu kakor v sicer še skromni industrializaciji, s podporo OZN pa bo gospodarski razvoj kraja močno napredoval.

Podobna središča naprednega zadružništva ima OZN tudi v mnogih drugih državah po svetu, tako n. pr. v Pakistanu, Indiji, Ameriki, Danski, v Avstriji

Prednosti zgodnje košnje

V letošnjem letu lahko opazimo, da so trave zelo hitro dozorele in je dozorevanje postavilo košnjo v bolj zgodnji čas kakor običajno. Košnja spada pri nas med važna dela, ker moramo v kratkem času pospraviti krmo z velikih površin.

Poznano je, da je namen košnje pripraviti dovolj dobre in teče krme za našo živino. Namen je pravilen, a praksa je pri nas marsikje zgrešena. Ravno glede časa košnje delamo zelo težke napake, da pridelamo sicer nekaj več sene, a zelo slabe kakovosti in prečuljivosti. Popolnoma je zgrešeno naziranje kmetov, da s tem, da odlasajo s košnjo, pridobijo nekaj več mrve, pozabljamo pa pri tem, da te navidezno večje količine mrve vsebujejo dosti manj krmilne vrednosti za živino. Živina namreč ne more prebavljati stare mrve v takšnem odstotku kot lahko prebavlja mlado seno.

S pozno košnjo pada vrednost sene v količinski škrobnosti vrednosti. Ravnotako se znižuje odstotek beljakovin, ki so najvrednejši sestav krme. V starem senu narasča količina balasta, kar je v krmi vse ono, česar živalski organizem ne more prebaviti. Kot primer kako pada v krmi vrednost beljakovin in kako raste količina balasta, t. j. neprebavljivih snovi, naj služi sledeči primer na detelji:

detelja — mlada — ima beljakovin 8,6 odstotkov, v cvetju 5,3 odstotkov, detelja prezrela 3 odstotke. Vidimo, da znaša padec nad 100 odstotkov v škodo vred-

nosti krme. Nasprotno pa je pomembno, da se balasta sledi: pri mladi detelji 22,6 odstotkov, ob cvetju 28,8 odstotkov in prezrela 35 odstotkov. Zaključek tega je jasen! Košnja zgodaj, ko prično cveteti na travniku glavne trave, katerih je največ!

S košnjo pričnimo takrat, da bomo lahko zadnje površine še pravočasno pokosili. Bojazna, da nam bo zgodnja košnja dala malo krme, je samo navidezna. Če kosimo zgodaj, bomo sicer pridelali manj sene po količini, po hranljivosti vrednosti pa več. Otava je bogatejša na beljakovinah in bomo tako namesto slabega sene pridelali več otave in bomo pri zalozah krme zopet na boljšem.

Zgodnja košnja naj postane redno delo pri nas. Imamo že takoj dovolj slabih travnikov, ki imajo marsikje tudi do 50 odstotkov plevela ali slabih trav. Zato ne izgubljajmo še tega, kar nam daje narava, ker pri travnikih zelo malo sodelujemo, da bi bili večji pridelki. Slabo prebavljive krme kot je slabo seno in slama imamo že preveč. Bolje je trikrat kositi po malo in to kakovostno, kakor dvakrat in to slabe vrednosti.

Letos je težkoča s sušenjem. Upamo, da se bo vreme izboljšalo. Pri sušenju pazimo, da bo čim manj obračanja, ker drugače odpadajo najvrednejši deli. Pri sušenju izgubimo do ene tretjine beljakovin, večkrat tudi 50 odstotkov. Zgodnja košnja, dobra in tečna krma in uspeh v živinoreji — to pa je naš cilj.

KMETOVALCI, NABIRALCI Z RAVILNIH ZELIŠČ POZORI!

Za 1 kg suhega ozkolistnega trpotca si lahko kupite 5,5 kg sene, zato naberite čim več ozkolistnega trpotca, kateri v veliki količini raste po starih deteljščih.

V mesecu juniju pa nabiramo tudi: CVET: beza (osut), lipo, belo detelječo, arniko in rman. RASTLINO: kravici mleček, rman, jetičnik in gladilnik. LISTE: pljučnice, pekočo koprivo, gozdne jagode, jetrnik, borovnice in volječe češnje.

KORENINE: baldrijan, bela čerika, arnika, srčna koren, gladež in trobentica. LUBJE: krhlike. PLODOVI: kumna in borovnice.

Kupujemo suhe gobe po najvišji dnevni ceni. Nabiranci v dolenskih okrajih! Vsa navodila in vzorce lahko dobite v našem skladišču NOVO MESTO-BRŠLJIN, telefon 115.

Trgovsko podjetje **Gosad** Ljubljana
Skladišče Novo mesto

Iz Predgrada nam pišejo

V 21. številki Dolenjskega lista je bilo v članku »lep napredek splošnih kmetijskih združb tudi v Beli krajini« med drugim omenjeno, da upravni odbor SKZ v Predgradu ni hotel sprjeti predloga o ustanovitvi pletarskega odseka, čeprav ima za to vse pogoje. Ta trditve ne odgovarja resnici. Predlog je bil sprejet in kmetijska zadruška je kupila potrebni material za izdelavo. Ker pa izdelki niso bili kvalitetni in jih ni bilo mogoče vnovčiti po ceni, ki so stali zadruge, je ta odsek opustila. Zadruška se danes leži v nakupljenem materialu

Pred novo orodjarno Kmetijske zadruge v Sentjerneju

Franček Saje: Vatikan in Slovenci

»Šušteršič je absolutist in individualist: vso oblast hoče imeti sam in Kranjsko cepi od drugih slovenskih pokrajin prav po načrtu nam sovražnega grofa Stürgaha. On, Kerk, je pa demokratični načel in za skupnost vseh Slovencev. Šušteršič mora pasti, ker je tudi nesposoben... Katoliška Cerkev se ni obnesla, kvečjemu papež nekoliko. Cerkev je preveč z državo, s to korumpirano vlado, združena in le njej služi...« (Mons. dr. Jagodic, Nadškof Jeglič, Celovec 1915, stran 216.)

Očividni vstop Italije v vojno proti Avstriji je preplašil slovenske avstrijake, da so marca 1915 poslali spomenico papežu. V njej so škof dr. Jeglič, škof dr. Mahnič, dr. Šušteršič, dr. Kerk in dr. Korošec ter dalmatinska poslanca dr. Dulbič in dr. Vuković vnaprej protestirali proti morebitni priključitvi Slovencev ali Hrvatov k Italiji. Papeža Benedikta XV. so prosili, naj s svojo diplomacijo rešuje Slovence v okviru katoliške Avstrije. (Erjavce, Zgodovina katoliškega gibanja, str. 264.)

Papež je sicer dal italijanskim katoličanom proste roke v borbi proti katoliški Avstriji, vendar pa je hkrati reševal habsburško monarhijo. Avstrijski cesar Karel je že februarja 1917 začel tajna mirovna pogajanja z antanto, ki pa so se razbila, ker so Italijani zahtevali realizacijo londonskega pakta. Cesar Karel je nato poslal Benediktu XV. prošnjo, naj on nekaj stori za mir. Papež se je s

9 pomočjo nuncijskega Pajla XII. dogovoril z nemško vlado za »mir brez zmagovalcev« in svoj predlog za »beli mir« 1. avgusta 1917 poslal zmagovarjem vojskujočih se držav. Papeževo mirovno akcijo so podprle vse klerikalne stranke in sestanku katoliških parlamentarcev v Zürichu, kjer je slovenske klerikalce zastopal dr. Šušteršič. V veliko presenečenje Benedikta XV. je Wilson 27. avgusta zavrnil njegov mirovni predlog in decembra 1917 je Amerika napovedala vojno tudi Avstriji. (Sforza, Gestalten und Gestalter des heutigen Europa, str. 151—155.)

Cesarjevo in papeževo reševanje katoliške »ječe narodov« so podprli tudi slovenski klerikalci s tako imenovano majsko deklaracijo. Na seji parlamenta 30. maja 1917, na kateri je bil tajnik Alcide De Gasperi, sedanjí predsednik demokrščanske italijanske vlade, je dr. Anton Korošec v imenu poslancev Jugoslovanskega kluba prebral izjavo: »naj se vsa ozemlja monarhije, v katerih bivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, združijo pod žezlom Habsburško-lotarinške dinastije v samostojno državno telo...«

Ta deklaracija je v bistvu stara klerikalna zahteva po trialiistični preureditvi Avstro-Ogrske, ki so jo v času njenih vojaških in političnih težav ponovili — za reševanje Avstrije. Razumljivo je, da med slovenskim ljudstvom deklaracija »ni našla posebne pozornosti«. Nemški nacionalisti so jo sicer napadali, toda dunajski uradni krogi so jo želeli realizirati. Nato jo je podprl tudi škof Jeglič s svojo duhovščino in predstavniki liberalne buržoazije, ki so sprejeli tako imenovano ljubljansko deklaracijo, objavljeno 15. septembra. Deklaracija je poudarjala enotnost Jugoslovancev pod

žezlom habsburške dinastije, se z zaupanjem zanašala na »očetovsko naklonenost nositelja habsburške krone« in pozdravljala mirovno akcijo Benedikta XV. (Erjavce, Zgodovina katoliškega gibanja, str. 224—227.)

Cesar Karel je v začetku 1918. leta škofu Jegliču za njegove zasluge za črnožolto monarhijo podelil visoko odlikovanje. Jeglič se mu je osebno zahvalil, kot si je 1. marca 1918 zabeležil v dnevniki:

»Včeraj sem bil pri cesarju Karlu v Badenu. Zelen sem biti sprejet, da se zahvalim za podelitev velikega križa Franc. Jožefovega reda... Razgovarjala sva tudi o jugoslovanskem vprašanju. Rekel je: »Gibanje je popolnoma dovoljeno, toda biti mora patriotično, avstrijsko.« Ko sem mu sedanje stanje nekoliko opisal, je še dodal: »Svoje cilje boste dosegli po poti razvoja, s parlamentom ni veliko računati.« (Jagodic, Nadškof Jeglič, stran 220.)

Pod vplivom Oktobrske socialistične revolucije je gibanje za majsko deklaracijo preraščalo okvir, ki so si ga zamislili njeni tvorci. Revolucionarne slovenske množice so z manifestacijami, stavkami in vojaškimi upori zahtevali mir, svobodo in proč od Avstrije. Tega se je ustrašil tudi dunajski kardinal Pfiffli, ki je zato o Jegliču rekel:

»Škof Jeglič ni na pravem potu; v Jugoslaviji bo prevladal razkol; pri popuščanju trpi vedno katoliška stvar; škof Jeglič sili stare duhovnike pod pokorščino, da podpišejo deklaracijo in trdi, da se zanj zavzema po posebnem razsvetljenju od Sv. Duha... O, grdih zmoli!« (Prav tam, str. 221.)

IZ NAŠIH KRAJEV

Novomeške novice

V tednu matere in otroka je predaval pretežno sred. tov. dr. Suzana Furlan, specialistka za otroške bolezni, v Domu ljudske kulture. V četrtek zvečer je priredila gledališka skupina učiteljskega združenja, v petek pa Društvo prijateljev mladine slavnostno akademijo z lepim sporedom. Odborniki društva so v petek priredili malekom II. terna izlet k Roku nad Smihelom, druge izlete pa je prebrčilo skrajno slabo vreme. Z obiskom Materinskega doma in z obdobjem otrok so žene počastile teden matere in otroka.

Zadnjo soboto je organizirala Trgovska zbornica za kraj Novo mesto vrsto zanimivih gospodarskih predavanj s področja proučevanja stanja prehrane, živilskih laboratorijev, kmetijske proizvodnje, problema oskrbe Slovenije z žitaricami in mlečnimi izdelki, predelovalne industrije itd. Predavali so strokovnjaki iz Ljubljane in razdelili mnogo pogledov v vprašanih, ki zanimajo gospodarstvenike, predvsem pa trgovino.

Na novomeškem trgu lahko znova opazujemo »prožno ceno«:

Proslava občinskega praznika na Mirni

V soboto, 6. junija t. l. je minilo 11 let, odkar so mirniški partizani v sami vasi prvič oboževali občanov s fašisti in 9 let, odkar so Nemci z belogardističnimi hlapci zločinski pobili naše najboljše ljudi.

Po sklepu občinskega ljudskega odbora je bil v spomin na te dogodke proglašen 6. junij za občinski praznik.

Naša vas se je praznično odela. Iz hiš so zaplapolale zastave, procelja pa so bila odeta z zelenjem. Pri vstopu in izstopu iz vasi so goste pozdravljali mladi. Vsa vas je bila slavnostno razpoložena, le nekateri posamezniki so skušali to razpoloženje motiti s tem, da so demonstrativno stali ob strani, hiše pa so krasili šele v popoldanskih urah v pričakovanju procesije Rešnjega telesa.

Moški zbor iz Birčne vasi je gostoval v Šmihelu

Pretekli teden so nas obiskali pevci iz Birčne vasi. Prav prijetno so nas iznenadili z lepo izbranim repertoarjem, ki je obsegal 18 partizanskih, narodnih in umetnih pesmi in s kvaliteto, katero si je ta, ko maj leto dni stari zbor pridobil s požrtvovalnim in vztrajnim delom članov in pevovodje Pavla Zagarja.

Pevcem se za obisk zahvaljujemo, k uspehu pa jim čestitamo, mo z željo, da nas še kdaj obiščejo!

Soteska

V nedeljo, 31. maja so pionirji priredili razstavo ročnih del, ki so si jo stari z zanimanjem ogledali. Popoldne so člani pionirskega dramskega krožka uprizorili igrice »Povodni mož« in »Trbuc in razbojnik«, člani KUD pa Nusičev veseligr »Gumb«. Čisti dobiček šolskih prireditelj je namenjen mlajšim za izlet v Zagreb, katerega se zelo veselijo. Tudi zadruga je v ta namen prispevala 1000 din, za kar se ji pionirji najlepše zahvaljujejo.

Velike Lašče

V okviru šestmesečnega tekmovanja v počastitve desete obletnice zasedanja Zbora odposlancev slova, naroda v Kočevju, je občinski pododbor Zveze rezervnih oficirjev v Velikih Laščah priredil tridnevno taborjenje. Pod vodstvom rezervnih poročnikov tov. Milana Tomšiča in Alojzija Purkarta so rezervni oficirji po skrbno izdelanem načrtu v pohodih in telesnih vajah preizkusili in obnovili vojaške vede. Zvečer pred rojstnim dnem maršala Tita so ob tabornem ognju izdelali načrt za nadaljnje izobraževanje in tekmovanje, pri katerem hoče biti pododbor med prvimi v okraju. Ob zaključku taborjenja so poslali tople čestitke in pozdrave Vrhovnemu komandantu maršalu Titu.

Osilnica

Pretekli mesec je bil v Osilnici ustanovni občni zbor gasilskega društva, katerega se je udeležilo 60 delegatov iz občine in tudi iz sosednje Hrvaške. Le iz Bosiljeve Luke sta prišla samo dva delegata, kar je dokaz, da v tej vasi ni zanimanja za gasilstvo ali druge napredne organizacije.

Jože Zagar

Na ustanovnem občnem zboru so izvolili 7 člani uprave in 5 člani nadzorni odbor ter tudi sprejeli društvena pravila. Za poveljnika so izvolili tov. Draga Stimca, za namestnika pa Antona Kovača. Sklenili so, da bodo društvo razdelili na čete po posameznih vaseh. Govorili so tudi o gradnji gasilskih domov. Društvo za enkrat nima nobenega orodja in sredstev, zato bo potrebno veliko dobre volje in trdega dela, pa tudi pomoči od drugih, predno bo lahko služilo svojemu namenu.

Iz Loškega potoka

V nedeljo 31. maja, je obiskala naš kraj zdravstvena ekipa iz Ljubljane.

domače češnje so dražje od uvoženih, ki bi jih morda lahko dobili od drugod. Zadnje neprestano deževje sicer resno ovira zorenje češenj, pričakujemo pa, da se bodo kmetijske zadrage izkazale in postregle s češnjami potrošniki po znosnih cenah.

V torek, 2. junija so uslužbenci okrajnega sodišča opazovali obsojenca vreden prizor slabega ravnanja z otrokom. Na vrtu poleg novega stanovanjskega bloka se je igralo večje število otrok. Okrog 10. ure je prhnila iz stavbe neka »matka« po svojega otroka, ki se je menda jokala. Zgrabila ga je za lase, ga nekoličkrat dvignila z lasiščem vred v zrak in krepko udarila z njim ob tla, ga že zavijala okoli sebe in ga nato kot mlado mačko odnesla v stanovanje. Ves čas ga je seveda držala za lase. Kaj je bilo z otrokom v stanovanju, si lahko samo mislimo. Med dvigavanjem in vihtenjem ga je tudi tepla po glavi in kamor je padlo. Mučenje dveletnega otroka je treba ostro obsoditi. Morda bi žene v tem stanovanjskem bloku poudile brezsrčno mater, kako je treba vzgajati!

Sodražica

V našem trgu smo letos zelo delavni. Gradnja telovadnega doma lepo napreduje. Upamo, da bo kmalu izročen svojem namenu. V njem bo dobila prostor tudi kinoparatorna, Sodražica pa potrebo kino-zborano. Gradnja zadružnega doma je trenutno zaostala vsled finančne stiske. Upamo, da se bo tudi tu kmalu obrnilo na bolje.

Črnomelj

Zemeljska dela za gradnjo novega dijaškega internata, katerega gradnjo je prevzelo splošno gradbeno podjetje »Pionir« iz Novega mesta, so v polnem teku. Velik buldožer rje masno ilovico za kletne prostore, številni vozniki in kamioni pa odvažajo izkopano zemljo pod postajo poslopje na kolodvoru, kjer bodo s to zemljo zasipali majhno dolino. Močan stroj bul-

A. P.

V Brusnicah pripravljajo nove prostore kmetijske zadrage in občinskemu ljudskemu odboru

Okrožni telovadni nastop

V nedeljo popoldne so telovadna društva novomeškega okrožja pokazala sadove svojega dela na okrožnem telovadnem nastopu. Mnogo gledalcev so napolnili prostor okoli telovadišča na Stadionu, na tribuni pa smo videli sekretarja Telovadne Zveze Slovenije tov. Serpna, predsednika Okrožnega odbora Partizana tov. Dr. Hočvarja, predsednika LOMO Novo mesto tov. Ivanetiča, ravnateljico gimnazije tov. Kasesnikovo, ravnateljico učiteljskega združenja tov. Musarjevo, predsednika TVD Partizana Novo mesto tov. Colariča in druge goste. Pri otvoritveni povorki in pri vseh točkah tega nastopa je sodelovalo 450 telovadčev.

Partizan

Z državno himno se je nastop pričel. Nekaj tehničnih besed o programu in važnosti telovadbe je spregovoril dr. Hočvar ter pozdravil vse goste in nastopajočce. Nato se je v razgibanem tempu vrstila točka za točko, 12 po številu. Skupina pionirjev je izvajala proste vaje. Če pomislimo, da je marsikateri privraken nastopil, potem moramo reči, da so se kar dobro odrezali. Tudi pionirke so se postavile, saj njihove vaje s cvetnimi loki niso imele izmed najlepših. Mladinke iz Mirne so ob melodiji narodnih pesmi odplesale nekaj kol, za kar so žele s svojo vodnjo precej pohvale. Vaje s puškami so za mladince zelo privlačne. Izvajala jih je skupina mladincev in mladink iz Mirne peči pod vodstvom svojega vodnika-mladince.

Stiri ženske vrste so teklo štafete s polnimi škafi vode. Zmagalo je Trebnje pred Novim mestom, Mirno in Semčevem s pomočjo, da je najmanj vode polnila vrsta Novega mesta. Uga- jale so mladinke iz novomeške gimnazije, ki so skladno odple- sale valček. Člani iz Semčja so

1719, 1724, 1733, 1735, 1749, 1751, 1787, 1801, 1813, 1816, 1824, 1849, 1869, 1871, 1879, 1882, 1906, 1913, 1922, 1923, 1963, 1964, 1972, 1977, 1991, 1998, 2000, 2018, 2019, 2025, 2035, 2038, 2040, 2046, 2050, 2055, 2060, 2065, 2071, 2073, 2081, 2099, 2100, 2122, 2150, 2154, 2156, 2160, 2168, 2178, 2182, 2192, 2218, 2234, 2239, 2245, 2278, 2284, 2292, 2312, 2328, 2342, 2343, 2346, 2355, 2379, 2385, 2401, 2418, 2423, 2468, 2482, 2486, 2504, 2517, 2519, 2528, 2553, 2558, 2561, 2567, 2570, 2611, 2641, 2651, 2657, 2659, 2671, 2675, 2681, 2689, 2719, 2721, 2737, 2742, 2755, 2774, 2778, 2789, 2823, 2834, 2843, 2850, 2863, 2876, 2879, 2884, 2888, 2906, 2910, 2924, 2936, 2947, 2949, 2957, 2962, 2988, 3125, 3150, 3159, 3203, 3207, 3214, 3229, 3239, 3217, 3266, 3293, 3294, 3301, 3306, 3308, 3415, 3504, 3513, 3514, 3537, 3545.

Republiška odboj- karska liga

TVD Partizana (Novo mesto) : OK Ilirija (Ljubljana) 3:0 (15:0, 15:8, 15:9)

avtobus za prevoz oseba po znižani ceni. Ordinacije so se vršile za splošne in otroške bolezni, za zobe in za ženske bolezni. Zdravniki so temeljito pregledali 270 šolskih otrok, kateri so bili pregleda zelo potrebni. S seboj so imeli tudi rentgen in laboratorij. Predvajali so zdravstvene filme; udeležba je bila mnogoštevilna.

Šentjernej

Pretekli teden je polagal občinski odbor SZDL letni obračun in izvolil nov odbor. Občnega zbora sta se udeležila tudi predsednik OLO Viktor Zupancič in predsednik okr. gospodarskega sveta Maks Vale. Govorilo se je o številnih problemih, ki se pojavljajo na občini, o vlogi SZDL, o njenem, sodelovanju z ljudsko oblastjo, o raznih napakah, ki jih je treba odstraniti in o načrtih za bodočnost. Mnogo lepih in koristnih misli je bilo povedanih, tako n. pr. problem graditve šole, graditve osnovne preureditve stavbe za kmetijsko šolo itd. Ugotovljena je bila potreba, da se članstvo na se- stankih seznani z notranjimi in zunanji političnimi in gospo- darskimi dogajanjem. Predsednik okraja je povzel misli iz poročila, ki so jih podali posamezni delegati, odgovarjal na stavlje- na vprašanja in obrazložil po- men in namen raznih ukrepov, njenih ukrepov ljudske oblasti.

Popoldne je nam že znano Komorno gledališče iz Ljubljane prikazalo v polni dvorani Verneuilovo veseligr Sestrice na iz Varšave. Režiral je član SNG Maks Furijan. Ob odlični izvedbi so se naši ljudje imenitno zabavali. Kar prileže se, kadar pridejo k nam ti dragi gostje, da nas osvežijo in dajo našim igralcem pobudo. Pa še pridite, vedno nam boste do- brodošli!

OBVESTILA

Kino

Kino Dolenjske Toplice pred- vaja: 13. in 14. junija: ameriški film: »Bojeviti O'Flynn«; 17. in 18. junija: ameriški barvni film: »Iz tisoč in ene noči«.

Mall og as

PRODAM ali zamenjam pose- tvo (14.42 ha zemlje) v bližini Novega mesta. Ponudbe na upra- vno lista.

PRODAM v bližini Streklejčeva v Beli krajini celo posestvo s hišo in vsemi gospodarskimi po- slopi, po želji pa tudi samo po- samezne parcele. Posestvo, ki meri 17 ha skupne površine z vinogradi vred, ima polne gozdo- ve. — Naslov v upravi Dolen- skega lista.

Sprejemmo tri samostojne ml- zarske pomočnike z najmanj pet- letno prakso. Plača po tarifnem pravilniku. Preskrbljeno stano- vanje za dva samca in eno družinsko stanovanje. Ponudbe poslati na Državno obrtno po- d-

Tudi v Šentjernej smo v Ted- nu matere in otroka opravili raz- ne naloge. Zanimali smo se za otroke partizanov padlih borcev in talcev, obdarovali po vseh šolah naše občine vso šolsko mla- dino, v nedeljo pa zaključili teden z lepo prireditvijo v dvorani. Zdravnik dr. Saje, ki je v tem tednu ob pregledu in cepitvju govoril materam o pravilni negi dojenčaka, je navzočim materam predaval o skrbi za otrokov raz- voj, o škodljivosti alkohola in drugih stvarih, ki kvarno vpli- vajo na mladino. Govoril jim je tudi o skrbi ljudske oblasti za našo mladino. Njegov referat so poslušalci z hvaležnostjo sprejeli. Prisrčne besede je naslovila na letni tukajšnja učiteljica tov. Matenjakova, ki jim je izrekla priznanje za vse njihovo delo, zahvalo za vse žrtve, ki jih do- prinajajo in jih pozvala k sodelo- vanju s šolo. Besede izkušene vzgojiteljice so segle vsem do srca. Nato je izvedla šolska mla- dina svoj program — prizori, petje, deklamacije. Lepo smo se oddolžili našim materam.

Partizan

Za uspešno izvedbo nastopa ima največji zaslug prof. Dobovšek, ki se je ponovno izkazal kot iznajdljiv in spreten organizator. Vodniki posameznih oddelkov so svojo nalogo dobro opravili. Pohvaliti moramo prof. Jankovičev, prof. Smerdujevo, prof. Golarja, Misljevo, Romiha, Smerduja in druge, pa tudi vse dru- štvene vodnike in vodnice, kateri nam naj da nastop nadaljnji pobud za uspešno delo na fizkul- turnem polju. Zeleti pa moramo predvsem, da bi se delo Partizana dvignilo tako v kvaliteti in mno- žičnosti nastopajočih. Pogrešali smo udeležbo novomeške Partizana, ki se za zlet ni pripravil tako kakor bi se lahko.

Mestno prvenstvo v šahu je končano

Po dolgem času — saj je tur- nir tekkel od začetka februarja do srede maja — je bilo za- ključeno prvenstvo Novega me- sta v šahu za leto 1953. Tur- nir se je razvlekel zaradi od- stotnosti nekaterih posamezni- kov, ki so le malokdaj prišli k odigravanju rednih kol.

Na turnirju je sodelovalo 18 šahistov (6 SD »Stojanov Puce«, gimnazija, 10 SD »Novo mesto« in 2 JLA), po kategorijah pa 1 drugokategorijev, 7 tretjekate- gornikov in 10 četrtkategorijev- kov (po novi kategorizaciji). Nova tretjekategorijevka sta po- stala ing. Sodnik in Kastelic, isto kategorijo pa so potrdili

Sitar, Škerlj, Primc in prof. Eržen.

Zmago na turnirju je z lah- koto osvojil Mitja Sila, ki je dokazal, da je še vedno navzlic studiju eden najboljših šahi- stov Dolenjske. Zmagal je v 14 partijah, tri pa je remiziral (s Škerljem, Sitarjem in prof. Erženom). Tudi drugoplasirani Sitar ima dober rezultat. Po- leg Sile je edini nepremagani igralec na turnirju. Mladinski prvak SD »Stojanov Puce« — gimn. Tone Škerlj je osvojil tretje mesto. Prva tri mesta mladih šahistov, pa še dober uspeh Primca, Medica in Kotnika do- kazujejo, da ima mladinski šah

Republiška odboj- karska liga

TVD Partizana (Novo mesto) : OK Ilirija (Ljubljana) 3:0 (15:0, 15:8, 15:9)

Zerska odbojarska ekipa TVD Partizana Novo mesto nikakor neče zaostajati za uspehi moške ekipe. V pomladanskem prven- stvu ženskih ekip je eno tekmo dobila brez borbe, v Ljubljani je premagala Poštarja s 3:0, temu je dodala nov uspeh v nedeljo dopoldne, ko je na Loki prema- gala ljubljansko Ilirijo prav tako s 3:0.

Prvi niz so odigrale novome-

Škanke skor brez napake. Na- spronice se še niso znašle in že je bilo 15:0. V drugem nizu si je ekipa Ilirije nekoliko opomogla, toda ni dosegla več kot 15:8. Tudi v tretjem nizu se ekipa ni spremenila, čeprav so v domači ekipi igrali rezervne igralke. Starje moči se kaže v razmerju 15:9.

V nedeljo potujejo Novome- ščanke v Večve, kjer jih čaka težka tekma z močno ekipo tamošnjega Papirničarja.

Dolenjskim fantom

Slovenski mornar, naš naroč- nik Ignac Skoda, ki služi svoj rok v Pulju, nam je poslal na- slednje pismo:

»V teh lepih dnevih je naš Jadran ves oživel. Vse polno je obiskovalcev — ljubiteljev mor- ja, ki ga prihajajo občudovat in se v njem okopljajo. Priha- jajo iz vseh krajev naše domo- vine in iz inozemstva. Asi ste morda vi, dolenjski fantje, po- zabili, da pripada Jadran tudi vam?

»Kar nas je slovenskih mor- narjev, doma iz dolenjskih kra-jev, radi prebiramo Dolenjski list, ki nam prinaša mnogo do- mačih novic in zanimivosti. — Bolj nas pa, ko beremo, kako še vedno nekateri dolenjski fantje dajete slabe zgleds s pi- jančevanjem in pretepanjem, kar vam nikakor ni v čast in ponos! Ali res ne poznate dru- gačne zabave kakor pretepanje in pijančevanje?

Vabimo vas, da pridete na našo prelepo jadransko obalo! Pridite sem na izlet, izkoristite prosti čas za obisk prekrasnih obmorskih krajev: Opatje, Pu- le, Raba itd. Videli boste, da je to čisto drugačno razvedrilo od »zabave« v domačih zakaje- nih gostilnih. Zakaj imate mla- dimske organizacije? V njih- ovem okviru si organizirate skupinske izlete in pridite, ne bo vam žal! Skupinska potova- nja so najcenejša, nudijo pa vam največ razvedrilak

Ignac Skoda

(»Slava« nekaterih dolen-jskih mladencev, ki so na vasi postavljajo s pijančevanjem, pretepanjem in z zagovori ter s kaznimi pred sodišči, gre to- rej malo dje kakor le do va- škega plota. Pismo iz Pulja — takih pa smo dobili v uredni- štvo že več — nam govori do- volj jasno. Mladinske in osta- le organizacije bodo poleg dru- gače dela morale posvetiti tudi vprašanju alkoholizma med na- šo mladino vso pažnjo!)

OBVESTILA

Kino

Kino Dolenjske Toplice pred- vaja: 13. in 14. junija: ameriški film: »Bojeviti O'Flynn«; 17. in 18. junija: ameriški barvni film: »Iz tisoč in ene noči«.

Mall og as

PRODAM ali zamenjam pose- tvo (14.42 ha zemlje) v bližini Novega mesta. Ponudbe na upra- vno lista.

PRODAM v bližini Streklejčeva v Beli krajini celo posestvo s hišo in vsemi gospodarskimi po- slopi, po želji pa tudi samo po- samezne parcele. Posestvo, ki meri 17 ha skupne površine z vinogradi vred, ima polne gozdo- ve. — Naslov v upravi Dolen- skega lista.

Sprejemmo tri samostojne ml- zarske pomočnike z najmanj pet- letno prakso. Plača po tarifnem pravilniku. Preskrbljeno stano- vanje za dva samca in eno družinsko stanovanje. Ponudbe poslati na Državno obrtno po- d-

Tudi v Šentjernej smo v Ted- nu matere in otroka opravili raz- ne naloge. Zanimali smo se za otroke partizanov padlih borcev in talcev, obdarovali po vseh šolah naše občine vso šolsko mla- dino, v nedeljo pa zaključili teden z lepo prireditvijo v dvorani. Zdravnik dr. Saje, ki je v tem tednu ob pregledu in cepitvju govoril materam o pravilni negi dojenčaka, je navzočim materam predaval o skrbi za otrokov raz- voj, o škodljivosti alkohola in drugih stvarih, ki kvarno vpli- vajo na mladino. Govoril jim je tudi o skrbi ljudske oblasti za našo mladino. Njegov referat so poslušalci z hvaležnostjo sprejeli. Prisrčne besede je naslovila na letni tukajšnja učiteljica tov. Matenjakova, ki jim je izrekla priznanje za vse njihovo delo, zahvalo za vse žrtve, ki jih do- prinajajo in jih pozvala k sodelo- vanju s šolo. Besede izkušene vzgojiteljice so segle vsem do srca. Nato je izvedla šolska mla- dina svoj program — prizori, petje, deklamacije. Lepo smo se oddolžili našim materam.

Partizan

Za uspešno izvedbo nastopa ima največji zaslug prof. Dobovšek, ki se je ponovno izkazal kot iznajdljiv in spreten organizator. Vodniki posameznih oddelkov so svojo nalogo dobro opravili. Pohvaliti moramo prof. Jankovičev, prof. Smerdujevo, prof. Golarja, Misljevo, Romiha, Smerduja in druge, pa tudi vse dru- štvene vodnike in vodnice, kateri nam naj da nastop nadaljnji pobud za uspešno delo na fizkul- turnem polju. Zeleti pa moramo predvsem, da bi se delo Partizana dvignilo tako v kvaliteti in mno- žičnosti nastopajočih. Pogrešali smo udeležbo novomeške Partizana, ki se za zlet ni pripravil tako kakor bi se lahko.

Republiška odboj- karska liga

TVD Partizana (Novo mesto) : OK Ilirija (Ljubljana) 3:0 (15:0, 15:8, 15:9)

Zerska odbojarska ekipa TVD Partizana Novo mesto nikakor neče zaostajati za uspehi moške ekipe. V pomladanskem prven- stvu ženskih ekip je eno tekmo dobila brez borbe, v Ljubljani je premagala Poštarja s 3:0, temu je dodala nov uspeh v nedeljo dopoldne, ko je na Loki prema- gala ljubljansko Ilirijo prav tako s 3:0.

Prvi niz so odigrale novome-

Obvarujmo živino pred tuberkulozo

Na osnovi 15. in 108. čl. Za- kona o Okrajnih ljudskih ob- borih (Uradni list LRS št. 19 —89/52) v zvezi z določbami Pravilnika o zatiranju in pre- prečevanju živalskih kužnih bolezni (Uradni list FLRJ št. 51—430/49) izdaja Okrajni ljud- ski odbor v Novem mestu za- radi preprečevanja in zatiranja tuberkuloze ter zaradi varstva ljudskega zdravja na svoji seji obeh zborov dne 27. maja 1953

ODLOK

o obvezni tuberkulinizaciji go- ved na območju okraja Novo mesto

1. člen

V območju okraja Novo me- sto mora biti preiskana na tu- berkulozi in tuberkulinizirana vsa goveja živina, stara naj dva meseca.

2. člen

Tuberkulinizacija živine se opravlja na zbirnih mestih. Prvi pregled se vrši na zbirnih mestih ali hlevih odnosno dvor- iskih posameznega gospodar- stva. Druga tuberkulinizacija in pregled pa se obvezno vrši v hlevih odnosno dvoriscih teh gospodarstev.

3. člen

Vsaka tuberkulinizirana žival se vidno označi s preluknja- njem desnega ušesa.

4. člen

Tuberkulinizacija živine se vrši vsaj enkrat na leto v času, ki ga določi okrajni veterinar.

5. člen

Pristojbina za izvršeno tu- berkulinizacijo in pregleda znaša 30.— din od kosa.

V slučaju posebnih opravil- ne tuberkulinizacije zamudni- kov pa se morajo plačati po- leg pristojbine 30 din od ko- mada tudi prevozni stroški ve- terinarja.

6. člen

Živina, o kateri je ugotovlje- no, da je tuberkulozna, se sme zaklati samo v klavnicih, ki so pod veterinarskim nadzor- stvom.

7. člen

Prekršitev predpisov tega odloka se zaradi istočasne kršitve 48. in 49. člena pravil- nika za izvajanje Uredbe o za- tiranju in preprečevanju živi- skih kužnih bolezni in v zvezi s 54. členom Uredbe o izvaj- nju posebnih predpisov o pre- krških kaznuje z denarno kaz- nijo do 10.000 din.

8. člen

Za izvedbo upravnega kazenske- ga postopka in izrekanje kazni po tem odloku je pristojen sod- nik za prekrške Okrajnega ljudskega odbora Novo mesto.

9. člen

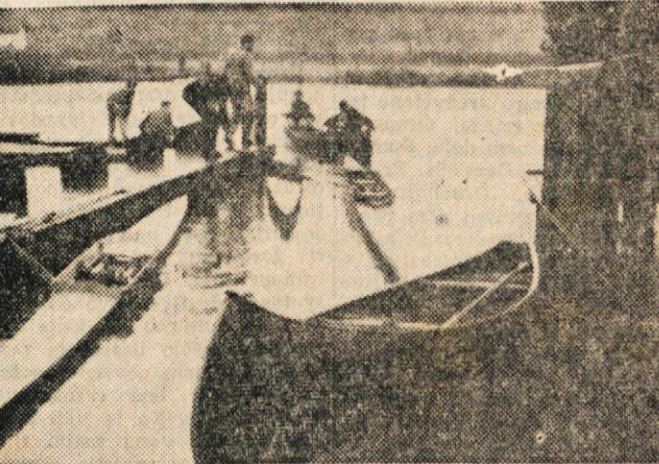
Ta odlok začne veljati z dnem objave v Uradnem listu LRS.

Del. štev. 5446/1—53

Novo mesto, 27. maja 1953

Predsednik OLO

Zupancič Viktor, l. r.

Desetletni načrt o razvoju šolstva v Beli krajini

Svet za prosveto in kulturo pri OLO v Crnomlju je na svoji redni seji dne 19. maja t. l. razpravljalo o bodočem razvoju šolstva v Beli krajini. Načelnik tajništva za prosveto in kulturo prof. Karel Strbenk je v svojem obširnem elaboratu nakazal smerne, kako bo v bodočih desetletjih potrebno postopoma sanirati pomanjkljivosti kulturno problematiko s tem, da bodo komunisti v Beli krajini začeli zidati nova šolska poslopja, ki so danes ponekod v zelo slabem, iz zdravstvenih in pedagoških razlogov neogovarjajočem stanju.

Bela krajina ima danes popolno gimnazijo v Crnomlju in pet nižjih gimnazij v vseh večjih krajih. V letošnjem šolskem letu je v okraju Crnomelj bilo 34 osnovnih šol z 2454 učenci, ki so po ugotovitvah letošnjih zdravniških pregledov telesno in duševno zadovoljivo razviti. Da bi se pa v bodoče tudi belokranjskim otrokom nudili zdravje in odgovarjajoči šolski prostori, predvideva 10-letni perspektivni plan, ki ga je odobrila Svet za prosveto in kulturo v Crnomlju, celotno vrsto novogradenj, oziraj, adaptacij šolskih zgradb.

Poročali smo že, da so v Crnomlju pravkar pričeli graditi Dijaški dom za gimnazijskim poslopjem, ki bo ena najlepših tovrstnih stavb v Sloveniji, opremljena z vsemi prostori za uspešen razvoj belokranjskega dijaštva. Novi Dijaški dom bo opremljen tudi z bazenom s toplo vodo, kjer se bodo dijaki lahko tujci v zimskem času posvetili plavalnemu športu.

Novogradnje šolskih stavb so za bodoči decenij predvidene na Vinici, v Dragatušu, Gradacu, Podzemlju Rožnem dolu, Starem trgu ob Kolpi, Draščih, Tribu, Čah, Dobličah, Crnomlju in Metliki. Perspektivni plan predvideva tudi postavitev Dijaških domov pri nižjih gimnazijah v Metliki, na Vinici in v bližini Podzemlja za šolske okolice Podzemelj, Gradac in Griblje.

Večja skrb kakor doslej bo posvečena tudi šolskim vrtovom, ki bodo morali pridobiti na površini. Šolski vrtovi bodo morali spet služiti svojemu namenu kot učila, na katerih se bodo šolarji pri pouku o praktičnih gospodarskih znanjih izpopolnjevali in prenašali izkušnje ter pridobili znanje na domov. Na splošno bo potrebna Belj krajini v bodoče posve. ti večja skrb tudi v gospodarskem pogledu, da se bo izboljšala življenjska raven belokranjske vasi in prebivalstva, saj je sestava črnomeljskega okraja pokazala, da je to, pred vsem agrarni predeji z zelo pri-

mitivnim načinom obdelovanja zemlje. Mlada industrija Bele krajine, ki je šele v začetni fazi razvoja, zaposluje od skupnega števila prebivalstva izredno nizek procent delavstva. Prav zaradi tega bo postal v bodočih letih akutno vprašanje ustanovitve Kmetijske šole v Beli krajini, ki naj bi šolala mladi kader belokranjskih naprednih kmetovalcev. Takšna šola je predvidena v Gradacu, kjer so v sedanji gradnjaščini v to svrhu prumeri objekti z arondiranim zemljiščem na okljuku reke Lahinje.

Poskrbljeno bo tudi za ljudsko prosveto. Na sedežih 8 občin naj bi v bodočem desetletju zraslo 8 Domov ljudske prosvete s kinodvoranami, kinoprirediteljstvi, odri za ljudske igre, lutkovnimi odri in sobami za pionirje, knjižnicami itd. V samem mestu Crnomlju je zamiš-

ljena ustanovitev Studijske knjižnice. Za obisk predavateljev v Ljudskih univerzah naj bo v prosvetne svrhe dobil okraj zaradi slabih komunikacijskih zvez tudi lasten avto. Razširitev muzeja v Metliki in nastanitev istega v odgovarjajočih prostorih, izpopolnitev Zupaničevega muzeja na Vinici in skrb za štipendiranje akademskih mladine iz Bele krajine, vse to so lepi načrti, ki dokazujejo, da naša ljudska oblast ni pozabila na Belo krajino in na njene kulturne potrebe. Če bo tudi prebivalstvo Bele krajine s svojim sodelovanjem prispevalo svoj dežel k uresničitvi teh problemov, potem ta perspektivni plan za porast kulturno prosvetnega razmer Bele krajine ni iluzija, temveč stvarnost, s katero je treba računati za bodoči progresivni razvoj deželice med Kolpo in Gorjanci.

Kočevska „SVOBODA“ v Osilnici

V lanskim jeseni je bilo ustanovljeno delavsko prosvetno društvo „Svoboda“ Rudnik-Kočevje. V najrazličnejših težavah in pomanjkanju strokovno sposobnega kadra je društvo doslej lepo razvilo svoje delo. Blizu 250 članov se aktivno udeležuje in dela v raznih sekcijah. Sedaj delajo aktivno štiri dramske sekcije, pevski zbor z 51 člani (razdeljen v tri skupine), godbena sekcija, kinoprirediteljstvo, ki deluje v okviru ljudske univerze in štiri gostovanja od drugod. Z ustanovitvijo Delavskega prosvetnega društva „Svoboda“ se je tudi kulturno življenje na Rudniku začelo uspešneje razvijati, kar nam pomeni doseženi uspehi v tem razmeroma kratkem času. To je tudi kratak odgovor vsem tistim filistrom, ki so z zavistjo gledali na ustanovitve „Svobode“ in z nevero v ustvarjalne sile delavskega razreda že v naprej napovedovali neuspehe.

V nedeljo dne 31. maja je „Svoboda“ Rudnik gostovala v najbolj oddaljenem kraju okraja Kočevje — Osilnici. V teh zaostalih in razrušenih partizanskih krajih so uprizorili Finžgarjevo dramo „Razvalina življenja“. Bila je zelo dobro naštudirana in uspešno podana.

Med prebivalci osilniške doline, ki so se predstavili kljub slabemu vremenu iz vseh (celo najbolj oddaljenih) vasi udeležili, so kočevski rudarji — Svobodni doživeli pristen sprejem in vsestransko priznanje za kvaliteten podano delo. Takih predstav si ljudje v osilniški dolini še želijo.

Po končani predstavi je rudniška godba navzočim zaigrala venček narodnih in partizanskih pesmi, kar je bilo za ta kraj pravo presenečenje, saj so poleg dobre in kvalitetne dramske predstave prvič imeli v svoji sredini godbenike. Večina navzočih je prvič v življenju z velikim občudovanjem spremljala nastop godbe. Ob zadovoljstvu hvalašnih in skromnih prebivalcev osilniške doline so se prijetno počutili tudi člani rudniške „Svobode“ in upajmo, da bodo v Osilnici še večkrat gostovali. O.

»Da, draga... da, draga... seveda, draga...«

Knjižni program Prešernove družbe za leto 1953

Vsi člani Prešernove družbe bodo prejeli najkasneje do 1. decembra 1953. naslednjih 5 knjig:

1. KOLEDAR ZA LETO 1954.
2. Ciril Kosmač: POMLADNI DAN — povest.
3. Ivan Ribič: STOPINJE V SNEGU in ZGODBA O ZAKLADU — povesti.
4. Ivo Zorman: IZ OBROČA — mladinska povest.
5. SKRIVNOSTI ATOMA — poljudnoznanstveno delo.

KOLEDAR bo obsegal 160 strani velikega formata. Tiskani bo na boljšem papirju. Koledarski del bo dvo-barven in pripravila opremo zanj Slavko Pengov. Poleg tega bo imel 16 strani ilustracij v bakrotisku ter vrsto krajskih literarnih, poljudno znanstvenih in drugih prispevkov. Tako bo predstavljal pravo revijo po kateri bo vsakdo vedno rad segel.

Povest Cirila Kosmača »POMLADNI DAN« je že dosegla popoln uspeh in bo zadovoljila tako preproste kakor tudi zahtevnejše čitatelja. Avtor pa je delo predelal in razširil. Knjiga bo obsegala 180 strani navadnega knjižnega formata.

Povest Ivana Ribiča »STOPINJE V SNEGU« je ena naših najbolj originalnih povesti o dobi, ko je šlo slovenskemu ljudstvu za biti ali ne biti. Poleg te povesti o v knjigi prvič objavljena tudi povest »ZGODBA O ZAKLADU«. Knjiga bo obsegala okoli 200 strani normalnega obsega.

Mladinska povest Iva Zorman »IZ OBROČA« je zelo napeta zgodba o tem, kako so naši otroci posegli v narodno-osvobodilno borbo. Mladina bo z navdušenjem segla po njej, s prav takim zanimanjem pa jo bodo brali starejši ljudje.

V knjigi »SKRIVNOSTI ATOMA« bodo pri nas prvič objavljeni na poljuden način vsi izsledki, ki so v zvezi z atomsko energijo, od atomske bombe do izkoriščanja atomske energije v dobrobit človeštva.

POVERJENIKI PREŠERNOVE DRUŽBE IN VSE KNJIŽARNE BODO SPREJEMALE ČLANE PREDVIDOMA ŠE DO 1. AVGUSTA T. L. ČLANARINO 240.— DIN LAHKO ČLANI PLAČUJEJO TUDI V OBROKIH IN MORA BITI PLAČANA NAJKASNEJE DO 1. NOVEMBRA 1953.

PREŠERNOVA DRUŽBA

Lepo knjigo v vsako zavedno slovensko hišo!

Prešernova družba si utira pot povsod tam, kjer ima kraj dobrega poverjenika. To se pozna tudi v Suhi krajini. Požrtvovalni poverjenik v Žužemberku, ravnatelj nižje gimnazije, vute je zbral že 40 članov; upraviteljica v Dobruhi 42, v Mirni peči 91 (kar je menda najboljši uspeh za po-deželjske kraje v novomeškem okraju). Zagradec ima 45 članov, medtem pa v Ambrusu, Knežji vasi, Hinjah in Malem Lipju nimajo še nobenega ali pa samo enega člana. Tudi v Prečni pri Novem mestu bi bili lahko uspehi precej boljši!

Delovni kolektiv »Železnice« v Novem mestu je s svojim direktorjem tov. Jožetom Gričarjem znova pokazal, da spada med tiste naše kolektive, ki nikoli ne odrečejo pomoči raznim ustanovam in organizacijam. Podpisal je ustanovno v znesku 25.000 dinarjev. To je drugi primer ustanovnine v novomeškem okraju.

Izdato pomoč — obljubila tudi tovarna lesnih izdelkov v Novem mestu. Število članov Prešernove družbe bodo dvignili na 50.

Izkazal se je tudi majhen kolektiv kovinarske delavnice pod vodstvom tov. Jožeta Udovca; v družbo se je vpisalo 8 novih članov. — V podružnici DZS je nabrala medtem tov. Saša Pavarž 113 članov, neumorni tovarši Kobše pa že 302 člana! Za 240 dinarjev bo letos pripravila Prešernova družba svojim rednim članom 5 knjig

vomeškem okraju. Izdano pomoč — obljubila tudi tovarna lesnih izdelkov v Novem mestu. Število članov Prešernove družbe bodo dvignili na 50.

Besede pomenijo: Vodravno: 1 Nasprotno od vojne; 3 star naziv za italijansko mesto; 6 obdelovalni polje; 8 medmet; 10 vezi; 11 prislov kraja; 12 oblika pomnega glagola; 13 vrtna žival; 15 prislov kraja; 16 dragocena kost; 18 prislov časa; 19 sredstvo za uspešno trgovanje; 22 predlog; 23 ime sodobnega slovenskega pesnika; 24 zasilna utrdba; 28 ptič; 29 goni, žene; 32 vrsta vina; 33 tuja beseda za skladišče (fonetično); 36 vozim po morju; 38 ud; 41 steze; 42 neorano polje; 44 bog ljubezni; 46 ker (srbohrv.); 47 velikani; 48 vrem; 49 navedek; 50 pripadnik mongolskega naroda; 51 afriška reka; 52 plačilne enote; 54 vprašalnica; 55 oznaka za vrsto moke; 56 sorodno rudnišče; 58 vrsta pesnitve; 59 mornar; 60 začetne črke sodobnega slovenskega slikarja; 61 indijanski čoln.

Navpično: 1 Osebnosti zaimek; 2 ropanje; 3 zgodaj; 4 rešil; 5 osebnosti zaimek; 7 izvrševalec kaznivega dejanja; 8 medmet 9 plemenite vrste železa; 10 pripravila za sejanje; 11 glas ure; 14 rumen; 17 žensko ime; 20 zelo hlapljiva tekočina; 21 junak iz Kiplingovega romana; 22 pripadnika J.L.A.; 24 dragocena kost; 25 vrtni pridelek; 26 nadležna žuželka; 27 ptica; 28 kratka za starejši; 29 tih; 30 oblika glagola hoditi; 31 mesto v Italiji; 33 izročiti; 34 trpin (srbohrv.); 35 enota za merjenje električnega upora (fonetično); 36 del tal; 36a žensko ime; 37 vrsta pralnega praška; 38 žensko ime; 39 osebni zaimek; 40 zabavišče; 41 odjezaj sel; 43 afriška reka; 45 koprna sredi gorja; 47 mosko ime; 48 živalski glas; 51 nedoločni zaimek; 53 tujska za predlog »k«; 57 medmet.

Križanka „Pož“

navadni postaji se je že veličko dobrega pojedlo in popilo; tudi je marsikatera šala ugenila. Kakorbič kogospodek se je domislil in rekel: Dajmo skali rdeč obraz, pa boste videli, kak hrup bodo zagnali romarji. Vsi poroko, da so videli ta kamen krav in naj me vzame zlozeč, če ne bomo slišali kmalu o kaki goroviti morji, ki se je tukaj pripeljala. Tak izvir imajo brez dvombe tudi mnoge druge pripovedke. To uči stotera zkušnja, da se usame lahkovernost v vsako zanko, da obiti na vsaki lepki, naj bo debela ali kosmata, kolikor hoče.

V obližju Krvavega kamna so se vršile in izvršile še nekatere druge nenavadne reči, če govorimo ne laže. Pri njem sta zakopana mladenič in deklica, ki sta se zvesto ljubila, ali se jima sovražna usoda ni dala združiti v življenje. Zdal jo pokriva ista zemlja, ista gomila. Njune želje

Ob dveh uprizoritvah na trebanjskem odru

Trebanjsko SKUD je v letošnji sezoni zelo aktivno. Njegova aktivnost nikakor ne škodi kvaliteti, ampak je oboje uspelo zruženju v zelo kratkem času po premieri Hasanaginice so postavili na oder v režiji Janeža Gartnerja dve komediji: »Vdovo Rošlino« in »Zupaničovo Micko«. Po tematiki se obe igri močno razlikujeta, še bolj pa po svoji vzgojni vrednosti. Brez močnih igralcev in dobrih režiserskih domisle bi »Vdova Rošlino« ne pomenila dosti, ali sploh nič. Za zabavo gre zahvala igralcem in ne vsebinski igr. Osrednji lik Rošlinke je Mimi Poljanškova izvrstno izpeljala. Vloga je podana tako, jetno koketnostjo je podala vlogi Storenfeldove Jolanda De Petrijeva, ki se je v tej uprizoritvi prvič predstavila na trebanjskem odru. Njeno podajanje je brez hlastanja po zunanjih efektih, zato polno notranje dinamike. S svojo igro izpričuje možnost obogatitve igralskega kolektiva z novo mlado močjo.

Najbolj bo ostal v spominu Srečko Kodre, ki se je predstavil v štirbarju Glazku. V igri je neprisiljen, dobrodušen in njegov pojav vzbuja in izdaja pri gledalcu veder smeh. Slaku sicer ni v dovoljni meri uspelo v vlogi župana zadeti trdnega kmečkega očanca, vendar niti on ni bil slab.

Trije enonadstropni avtobusi, kupljeni v Angliji, so nedavno potovali skozi Novo mesto v Sarajevo

da gledalec skoraj nima občutka, da je njegovo dojanje vezano zgolj na odrske deske. Tudi Mrazkova v Manici in Fajdova v Tončju sta bili prijetni. Od Primožca, ki je igral Rožmanovega Janeza, ne moremo zahtevati nič več. Vloga je odlično podal, vendar mnogo bolj v soigri z Rošlino, kakor z Manico.

V vlogi Balantača je Gartner presenetil z veliko sposobnostjo za interpretacijo komičnih vlog. Odlična maska in bogata tonska izbira njegovega smeha sta mu pri tej vlogi dober pripomoček. Od ostalih je vsekar bolj najboljši Kodre v vlogi Blažona. Kovač v Gasperju, Zupanič v Jerneju in Slak v Tomažinu so vsak zase izdali lik — prva dva sicer mlada, toda v vlogah starih možakov dobra — vendar se ob nosilih glavnih vlog, kot je bil Mrazek Ivan, režiser verjetno ne bi mogel dobiti.

Na diletskih odrih je redke primer, da bi zaigrali »Zupaničovo Micko« v jeziku, v katerem jo je napisal pionir naše dramatike Tomaž Linhart. Poizkus v Trebnjem je skoraj popolnoma uspel. V primerjavi z »Vdovo Rošlino« so »Kovač kot Anže, Mrazkova kot Micka in Zupanič kot Monhof bolj tihi. Pri Zupaniču se sicer opaža površnost, vendar se je tej vlogi prilagodil. Kovač in Mrazkova sta zahtevali v igri v celoti zadovoljila. Gartner (Tulpenheim) se znajde v vsaki vlogi; videli pa smo, da je v tej igri posvetil več pozornosti režiji kot svojevremenu liku.

Vživljeno v vsebino in s prv

Kostumi in maske so bile okusne in so poživile in dopolnile sceno. Gledališče SKUD Trebnje za služi za svojo plodno delo in marljivost moralno in materialno priznanje tako, tistih, ki prireditve radi obiskujejo, kot naših kulturno-prosvetnih in obrlastnih forumov. A. I.

Stara mati je rodila trojčke

V kraju Doloreno v Ameriki je 48-letna Marija Parks rodila trojčke — deklice. Trojčki so bili rojeni dva meseca pre zgodaj, sta bili prijetni. Od ostalih je vsekar bolj najboljši Kodre v vlogi Blažona. Kovač v Gasperju, Zupanič v Jerneju in Slak v Tomažinu so vsak zase izdali lik — prva dva sicer mlada, toda v vlogah starih možakov dobra — vendar se ob nosilih glavnih vlog, kot je bil Mrazek Ivan, režiser verjetno ne bi mogel dobiti.

Na diletskih odrih je redke primer, da bi zaigrali »Zupaničovo Micko« v jeziku, v katerem jo je napisal pionir naše dramatike Tomaž Linhart. Poizkus v Trebnjem je skoraj popolnoma uspel. V primerjavi z »Vdovo Rošlino« so »Kovač kot Anže, Mrazkova kot Micka in Zupanič kot Monhof bolj tihi. Pri Zupaniču se sicer opaža površnost, vendar se je tej vlogi prilagodil. Kovač in Mrazkova sta zahtevali v igri v celoti zadovoljila. Gartner (Tulpenheim) se znajde v vsaki vlogi; videli pa smo, da je v tej igri posvetil več pozornosti režiji kot svojevremenu liku.

Vživljeno v vsebino in s prv

Plačilo fašističnemu požigalcu naših vasi

Menda ni bila zlepa nobena fašistična postojanka tako obzidana in po srednjeveško utrjena, kot postojanka na Sinjem vrhu v Beli krajini. Strah pred partizani je fašistične črnosrajčnike priganjal, da so neprestano dovajali kamene in se popolnoma zasedali v župnišču. Še po hrabo se niso upali v sosedno Vinico, ampak so po njo pošiljali svojega zvestega služabnika Jožeta Mukavca s Sinjega vrha. Ta jim je tudi izdal partizane v vasi Zapudje in so italijanski kulturnosoci pobili vse mlajše moške, požgali vso vas, ostale vaščane pa odgnali v internacijo, kjer jih je precej pomrla. Da so pri tem tudi pobrali vse, kar je lahko šlo v globoko laško torbo, ni treba še posebej navajati. Toda roka partizana je kaznovala ta zločin, in sicer kaj kmalu.

Bilo je v decembru 1942. V sosednjem hrvaškem Severinu, ki leži ob Kolpi ob znani Lužanski cesti, se je vgnezdilo pol bataljona Paveličevih domobrancev, ki jim je poveljeval bivši žandarmirski narednik Ostojčič iz Dalmacije. V bližini, na požganem »Svojniki, pa se je ustavila za nekaj časa četa kordunske partizanske brigade, ki je že naslednjo noč napadla Paveličeve hlapce. Hrvaški domobranci, ki so se nastanili v dveh stavbah, v občinski hiši in sosednji gostilni, niso bili kaj posebej trd oreh za hrabre Kordunce. Nekaj se jih je predalo kmalu po napadu, drugi pa ob 8. uri zjutraj. Fašisti na

Sinjem vrhu so slišali streljanje; misleč, da so zmagali »hrabre Paveličeve domobranci, so izšli iz svojih mišjih lukenj ter odšli proti Kolpi, hoteli na hrvaško stran k zaveznikom proslaviti zmago. Morda so mislili, da hrvaški domobranci ne bi znali tako temeljito obračunati s pristaši narodnosvobodilnega gibanja in s celo vasio, pa so verjetno hoteli za to ponuditi svoje bogate izkušnje. Ko so prišli do vasi Kot ob Kolpi na naši strani, so že opazili na sedežu občine v Severinu hrvaško zastavo in so zato še bolj pospešili korake. Okrog štirih popoldne so se ravno hoteli prepeljati čez Kolpo, ko je vendar enemu padlo v glavo, kaj pa če so v Severinu zmagali partizani. Zato so vprašali nekega vaščana, kdo pravzaprav je v Severinu. Odgovor jih ni zadovoljil, ker je komandant capitano takoj ukazal umik proti Sinjemu vrhu. Pa tega mu ne bi bilo niti treba, kajti njegovi »hrabre« vojščaki so že ritensko prodirali nazaj v svoje gnezdo. Zadržji je korakal komandant, menda kot najbolj hraber, in še nekaj vojakov z njim. Ni se zavedal, da je partizanska roka bodno pazila nanj in njegovo tolpo, da mu da plačilo, kakršno je zaslužil.

Hrvaški partizani so takoj odprli ogenj na umikajoče Italijane brž ko so jih opazili, ena skupina

pa je šla v doline in prišla preko Kolpe. Zaradi mraka se je večini fašistov posrečilo odnesti pete v postojanko, komandanta, enega brigadirja in dva vojaka pa so partizani zajeli.

Od tega dneva se italijanski »junaki« niso več upali iz svoje trdnjave vse do kapitulacije. Njih zvesti opreda, izvržek slovenskega naroda Mukavec s Sinjega vrha, pa je že prej prejel plačilo za svoje podlo izdajalsko delo.

Jože Fortun

OBJAVA

Ker se vsakodnevno obračajo na nas razne ustanove, društva, masovne organizacije itd. s prošnjami za podpore, sporočamo vsem zainteresiranim, da nimamo nobenih fondov v te namene, zato v bodoče na slične prošnje ne bomo več odgovarjali.

„NOVOTEKS“

Tekstilna tovarna

Novo meslo

Krvavi kamen

Ne predalec od cerkve sv. Miklavža stoji na samem skali, kateri se pravi Krvavi kamen. Starejši ljudje se že dobro spominjajo, da je bila nekda vsa rdeča od vrha do tal, okoli in okoli. Barvo je deževje uvelodilo, da se zdaj ne razlikuje dosti od drugih takih skal. O njej sem slišal tri razne pravljice, ki se pa vse tri ujemajo v tem, da jo je obšla in zamazala človeška kri, da se je prihodnji poleg nje poboj in umor.

1. Stara žena med Hrvatji in Kranjci je šla čez Gorjance, ali ni bila natanko zaznamovana. Hrvatje so si lastili celo površje, Kranjci pa jim nasprotovali in trdili, da je polovica njihova. Možje obeh narodnosti so se sešli pri Krvavem kamnu, da ustanove trdno mejo. Ker niso

hotelu popustiti ne Hrvatje, ne Kranjci, se je vnel med njimi prepir in kmalu tudi srdita bitka. Gonili in mesarili so se okoli skale in jo obizirali od vseh strani s krvjo, da ni ostala ne ena počica bele. Kranjci so se znašli premočni, in pobili, meje so pa tako postavili, kakor je zahtevala po njihovem mnenju pravica.

2. Na metliški cesti so tolovaji napadli kočijo imenitnega gosposoda, ko okradili, gosposoda pa ubili. S plenum so pobegnili na Gorjance. Pri Krvavem kamnu so si napravili veselo gostijo, se napili in pijani si začeli blago deliti. Temu in onemu se je del zdel premajhen; tolovaji so se zdeli psovati, se ločili v dve stranki in sprijeli. Tolki so se brez milosti na smrt. Razen

dveh so pocepali vsi. Ali niti ta dva nista privoščila drug drugemu polovice. Klala sta se tako dolgo, dokler nista obeležala tudi ona dva mrtva. Tako je poginila vsa družina, njuna kri se pozna na skali do današnjih časov.

3.

Na Hrvaškem ni naveda kakor pri nas, da bi prevzel gospodarstvo po očetu najstarejši sin, drugi pa dobili svoj del in šli od doma. Pri njih imajo vsi enakopravno do dediščine, si novi se poženijo in ostanejo skupaj v najlepši spravi in prijaznosti. Nekj Hrvati je izročil hišo sinovoma in umrl. Starejši je veliko hodil po Kranjskem in se tam zaljubljal. Komaj se je poročil, je šel mir iz hiše. Kranjci so ga rekli možu: Daj bratu doto, naj se pobere, kamor hoče. Če pa želi ostati doma, naj nam služi za hlapca in spi pri konjih.

Mlajšemu bratu se je bilo stonilo. Zdihnil je: »Kranjske nevestice, hrvaška propast!« in šel od doma. Ponujane dote ni maral, delati tujim ljudem pa se je sramoval. Kaj če početi — s čim se hraniti? Kakor mnogi drugi preganjani Hrvatje, se je pridružil hajdukum. Med poživljenimi tovariši je izgubil zadnjo iskrico bratovske ljubezni. Snopal in kuhaj je strašno mascevanje. Cakal je brata pri Krvavem kamnu, kamor je vedel, da pride po seno. Ko ga zagleda, skoči nanj kakor volk na ovce, ga podere na skalo in mu zarine v srce svoj dolgi handžar do roba, da je tekla kri curkoma po sivem kamnu. Divjak vidi brata mrtvega: bes je vstegal ali zdajci ga zapoje ugaš, kakor peklenska žerjavica; v srce zabode krvavi handžar; tu di sebi in tako sta poginila na stražen način oba brata zaradi zdražbe, ki jo je zatrosila med

njima kranjska nevesta in kranjska šega, Marsikateri Hrvat je že ponavljal pri Krvavem kamnu besedo: Kranjske nevestice, hrvaška propast.

»Krvavi kamen« sem ogledal pozorno od vseh strani. Rdečilo se drži skale tudi po jamicah in razpokah, po vseh kotih in nalomih. Semtertje sem ostrgal z nožem precej debelo skorjico. Človek se kmalu prepriča, da kamna ni mogla oškropiti človeška kri, ampak da ga je moral nekdo z navadno rdečo barvo nalahč namazati. Od zlatih časih tlače in desetine je hodila gosposda pogostoma na Gorjance streljat zajce in uživati razgled, pečene piške in žlahtno kapljico. Krvavi kamen stoji na koncu najhujših klancov in na začetku položne vrhovine. Pri njem se popotniki, ki pridejo od senternejske strani, navadno odpočijejo in krepčajo. Na tej

je izpolnila šele smrt. Ta povest čujem, da je nekje popisana; jaz je nisembral, niti je natanko izvedel, odkodkom da nočem praviti. — Zraven groba je našel neki malopridnež zaklad. Zaprt v Ljubljani na Gradu se je seznanil s tatom, ki mu je povedal na smrtni postelji, da je skril nakraden denar na Gorjancih pri Krvavem kamnu. Kraj mu je popisal tako natančno, da je dvignil, prišelši iz ječe, brez dolgega iskanja zagrebene stotake. Popoljal jih je po Dolenjskem poldrugo leto. Ko se je posušil, ni hotel začeti delati, ampak je napravil rajši novo hudoobjo, da se pase zastoj v zaporu. To je mislil edini prijetljaj, da se je zataknil na tej gori kak resničen zaklad.

JANEZ TRDINA
(Odlomek iz Bajk v Trdinovih pravkar izšlih Izprehodih v Belo krajino)